

Bygga fågelholk

För vem: Låg- och högstadiet	Var: I slöjdsalen
Del i Vildmarkspasset: Viltvård	När: Under vintern/tidig vår (holkarna får gärna vara på plats före april)
Inlärningsmål: Fåglarnas ekologi, snickarfärdigheter	Tillbehör: Bräda, spikar, ståltråd, hammare, såg, borr, vinkelhake, kniv
Längd: Beroende på förberedelserna och elevernas ålder cirka 1–3 h (+ tiden som går åt till att sätta upp holken)	Personalresurser: 1

BAKGRUND

Fågelholkar behövs i många typer av skogar och man kan hänga dem på en lugn plats, också på sin egen gård. Det finns inte alltid tillräckligt med naturliga bohål för hålbyggare, så de holkar som människorna bygger är absolut nödvändiga för fåglarna. Fågelholkarna är till nytta också under vintern, då fåglar och ekorrar kan krypa in i dem för att värma sig när det är kallt. Fågelholkarna är också till nytta för människor. Förutom att det är trevligt att följa med när fågelungarna matas och ska lära sig flyga, är det ännu trevligare att insektsätare, såsom flugsnappare och mesar, äter stora mängder myggor och andra insekter samt deras larver.

En fågelholk som har byggts i skolan kan i mån av möjlighet hängas upp i närheten av skolan, så att man kan följa med livet i holken under läsåret. Vem flyttar in i där på våren? På hösten när holken ska rengöras kan man undersöka äggskalen (kom ihåg att använda skyddshandskar och vara noga med hygien!). Finns det några tecken på att någon söker skydd i holken under vintern?

Om alla barnen bygger en egen holk kan de också ta med dem hem. Efter sommarlovet kan man diskutera vilka fåglar som byggt bo i barnens holkar.

Det är viktigt att låta fåglarna häcka i fred och att sätta upp holken på ett säkert ställe! Man får inte placera holken så att solen skiner på den hela dagen, på fel höjd, på en plats med för mycket trafik eller så att ungarna dimper rakt ner på en väg eller någon annan farlig plats när de ska lära sig flyga. Holkens konstruktioner måste också vara säkra för fåglarna. Holkens botten får inte falla ur, den får inte bli våt inuti och eventuella extra springor ska tätas så att fågeln inte fastnar med fötterna eller skadar sig på något annat sätt. Man ska komma ihåg att sätta fast holken ordentligt. Observera också att holkarna ska byggas av obehandlade bräder, eftersom träet måste andas, vara varmt och tillräckligt grovt.

Olika fågelarter behöver holkar av olika typer och storlekar. Holken i den här anvisningen är avsedd för en svartvit flugsnappare (*Ficedula hypoleuca*), men bland länktipsen hittar du också anvisningar för hur man bygger holkar åt andra fågelarter. En holk som har byggts enligt de här anvisningarna passar också för talgoxe (*Parus major*). Båda arterna förekommer i hela landet på gårdar och i ljusa löv- och blandskogar.

UPPGIFT

1. Bygg en fågelholk.

Material för en holk åt svartvit flugsnappare/talgoxe:

4 x väggstycke (30 cm x 12,5 cm x 2,2 cm)

1 x takstycke (plywood, 19 cm x 24 cm)

1 x bottenstycke (10 cm x 10 cm)

1 x innertak (10 cm x 10 cm)

1–1,5 m ståltråd

14 spikar

+ hammare, borr och måttband

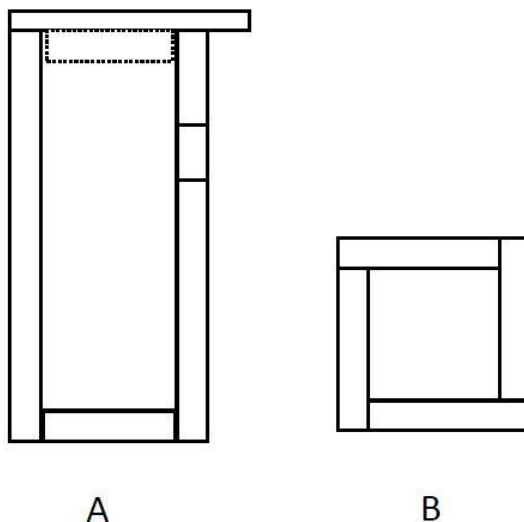

Diagram över fågelholken från sidan (A) och ovanifrån (B) utan tak, som skjuter ut över fram- och sidoväggarna så att det bildar takskägg.

Arbetsbeskrivning

1. Såga till vägg-, tak- och bottenstyckena enligt måtten och antalen ovan.
2. Borra en öppning i ett av väggstyckena med en vuxen persons hjälp (vid behov). Öppningen ska vara cirka 3 cm i diameter och den placeras 8 cm från väggstyckets övre kant. Gör öppningen lite *snett uppåt in i holken*, så att regnvatten inte rinner in i holken så lätt.
3. Borra hål som är cirka 0,5–1 cm i diameter i alla fyra hörnen på bottenstycket (inte för nära kanten!). Syftet med hålen är att släppa ut fukt som samlas i holken.

4. Spika ihop holken (se bild B). Botten ska placeras innanför väggarna och spikas fast genom väggarna.
5. Holken måste rengöras regelbundet, så det är viktigt att taket går att öppna. Taket ska också ha taksäck, så att vatten inte kommer in i holken. Spika fast innertaket i yttertaket. Kontrollera att taket passar och sitter stadigt. Vid behov kan man försiktigt tälja innertaket med kniv så att det passar bättre. Taket ska alltså inte spikas fast i väggarna.
6. Till slut behövs också hål för att sätta fast holken. Borra två hål *snett uppåt* i den övre delen av fågelholkens bakstycke och trä en cirka 1 m lång ståltråd genom hålen.
7. Om du vill kan du spika fast en skyddsplåt runt holkens öppning. Plåten skyddar fågelungarna mot ekorrar. Se till att skyddsplåten sitter stadigt fast i brädan och att kanterna inte är för vassa. Det är viktigt för att fågeln inte ska skada sig. Man kan ta hjälp av silikon.
8. Eventuella sprickor och andra onödiga ojämnheter tätas med silikon.
9. Häng upp flugsnapparens holk på cirka 1,5–2 m höjd genom att fästa den i grenklykor med hjälp av ståltråden. Se till att holken sitter stadigt och inte rör sig i vinden. Man ska undvika att skada trädet, så det kan vara en bra idé att sätta små tråklossar mellan ståltråden och trädet. Man får aldrig spika fast holken i ett träd. När trädet växer kan spikarna nämligen skjutas utåt så att holken ramlar ner. Plastsnören (eller dylikt) ska inte heller användas till att hänga upp fågelholken, eftersom de blir sköra med åren. Man kan hänga upp holken på vintern också!

Länktips

- Information om vilt- och naturvårdsåtgärder på Finlands viltcentrals webbplats, jord- och skogsbruksministeriets webbplats och Forststyrelsens webbplats Eräluvat.fi:
<https://riista.fi/sv/vilthushallning/natur-och-viltvard/>
<https://mmm.fi/sv/vilt/jakt-och-viltforvaltning/vard-av-livsmiljoer>
<https://www.eraluvat.fi/se/jakt/viltvard/livsmiljoer.html>